

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 cor.
 pe 6 luni 10 cor.
 pe 3 luni 5 cor.
 pe o lună 2 cor.
 Vări de Duminică pe an 4 cor.
 Pentru România și străinătate pe an
 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERȚIUNILE:

de un pic garsond: prima dată 14
 bani; a doua oară 12 bani; a treia
 oară 8 b. de fiecare publicație

Astăzi abonamentele, cât și inserțiile,
 nu se plătesc în avans în Arad.

Vătelea pentru oraș și comitate

Scrisori neînscrise nu se primesc

Unde-î procurorul?

Pe banca acuzărilor stă în fața juriului din Oradea-mare unul din redactorii ziarului nostru, pentru »agitație contra națiunii« — maghiare.

Pentru agitație contra națiunii maghiare, când în articolul incriminat s'a plecat pentru iubirea de patrie, pentru luptă în spriginul celor oropsiți și nedreptățiți, pentru iubire, care poate fi singurul chiag al înțelegerii dintre popoarele acestei țări, pentru egală îndreptățire, care este singura garanție a bravării greutăților vremurilor, pentru această țară.

Dar fie!

Ne vom purta crucea suferințelor pentru neamul nostru din această țară până la sfârșit: vom aduce jertfe pe altarul iubirei de neam și de patrie, vom muri chiar pentru patrie, — cum au făcut-o din belșugul sângelui moși și strămoși ai noștri, răscumărând cu sânge, aceea-ce aveau să ude cu lacrimi nepoții și strănepoții lor...

Și nu ne vom plânge de vitregia sortii sau ne vom desnădăjdi de viitorul neamului nostru, — dar cade-se să-i prezentăm în auditatea perversității lor pe cei ce azi în această țară lucrează în numele justiției, dreptății și intereselor de stat.

Pe când în »representanța« țării, în dietă, ajung la ordinea zilei în alaiul de extatic a primirii șovinistilor proiecte de sugrumare pentru noi; pe când pe banca acuzărilor stă un ziarist român, pentru-că a susținut că Românul trebuie să fie și rămână Român, ear nu canalie, transfug, renegat, — în presa maghiară se propagă cu gura plină *ura de rassă* și politica de distrugere a naționalităților, cu foc și sabie, cu legi, ordonanțe și dispozițiuni autocrate, într-o țară — liberală, poliglotă.

Unde-î procurorul? întrebăm.

Dar ce să întrebăm? Știm că își ține Filipica stupidă la Oradea-mare, atunci când și-ar fi îndeplinit o funcțiune legată de îndatoririle sale, trăgând la baza justiției pe oameni cari propagă idei ca cele următoare:

»Vestim o luptă fără îndurare, și vrem să provocăm fapte și tendențe contrarii dela publicul nostru cetitor, față cu toate acele tendențe, cari luptă pentru conservarea separatismului de rassă, ba ce e mai mult, pentru întărirea zidurilor despărțitoare«...

»Magyar Közélet«, revistă politică săptămânală (Nr 41 a. c.), prin condeiul unui oarecare Dr. Ajtay Jozsef, propagă această luptă fără îndurare contra acelora, cari nu vor să devină renegați, mișei: capital pentru »fericirea« patriei«.

Ear pe acest nobil mănuiitor al condeiului, care spre meschinării și murdării su-

fletești îndeamnă sulețele omenești, îl completează cu virf și îndesat un coleg al său, care după nume pare renegat, Dr. Ludvig Rezső, prezentând o nouă teorie »mântuitoare de patrie«, teoria urei și intoleranței de rassă, în Ungaria.

Iată ce spune acel »politician maghiar« în acelaș număr al pomenitei reviste:

»Numai îndrăzneala și *ura neîmpăcată* poate să facă mare o națiune; acea națiune care nu știe urii din tot sufletul, nicidecum nu poate ajunge mare. Englezul, Germanul, ba chiar și dintre națiunile mai mici, de es. Polonezii, Bohemii, Sârbi, Valahii (?) știu să urască grozav; și tocmai aceasta le dă energia națională și conștiința de neam...

»Nemăsurat de mare serviciu va face neamului unguresc acela, care din nou va aprinde acea ură în inimile noii generații și i-o va altoi în sânge. Trebuie să aprindem o ură fierbinte contra tot ce împedecă și întârziează dezvoltarea noastră națională și de rassă, căci numai contra acelora putem duce o luptă biruitoare, pe cari îi urim«.

Și când astfel de teorii subscrie »maghiarul« Ludwig, el se poate plimba pe străzile Budapestei; ba poate că va fi chemat chiar la ministerul de interne, să facă un proiect, pentru întocmirea unei viitoare legi, despre ură contra naționalităților?

Și astfel de lucruri sunt tolerate, ba chiar primite și aplaudate, în Ungaria, »modernă«, în Ungaria constituțională, în Ungaria moștenită de Tisza István dela Deák și Eötvös?

A mai întreba unde e procurorul, — ar fi o ironie! Nu legea se împlinește, nu dreptate se făurește, ci ură de rassă se propagă astăzi în patria noastră din partea celor ce au parvenit a domina; nu politică de stat, ci luptă de rassă se duce, pe toată linia, de sus până jos.

Și când în astfel de împrejurări un redactor al nostru se prezintă pe banca acuzărilor — e de înțeles, că la Oradea Mare va fi condamnat patriotismul, iubirea de neam și cinstea convingerilor, concepția clară a drepturilor constituționale.

Și să se înspăimânte șovinistii de vremurile, când *ura lor* va provoca reacțiune în mijlocul nostru!

Noi până-acum ne purtăm crucea noastră; și crucea va fi biruitoare!

Iar pe oamenii »de meserie«, ca Ludwig, îi demascăm, înfierându-i cu disprețul ce se cuvine lor și coteriei, care în loc de a le trimite pe cap procurorul, îi lasă să contravină față cu legile și să înnebunească îndârjind un neam nenorocit, cum este și bietul maghiar, ca massă de popor.

ASALTUL.

Dupăce șovinismul maghiar s'a convins că împotriva Vienei nu izbuteste cu stoarcerea concesiunilor nici prin cel mai extrem asalt inversunat, ear guvernul maghiar neputând să facă pe de-o parte să desarmeze obstrucția, ce ținuse atâta timp pe loc activitatea parlamentară, ear pe de alta să facă opoziției furibunde posibilă o oareș-care retragere onorabilă, s'a hotărât să-i astupe gura — cu noi, naționalitățile nemaghiare. Ceeace n'au putut dobândi la Viena, caută să câștige de pe pielea noastră. Dacă n'au reușit să torțeze limba maghiară în armată, haide s'o vire în scoalele naționalităților fără să le pese de lege. Căci doar și Viena nu prea mult caută la legea lor, de ce să cruțe și ei pe alții? Deja de mult timp se tot tânguiau stăpânii noștri, că legea noastră, a naționalităților, constituie pentru ei un vecinic gravamen, un impediment colosal în acțiunea lor de a preface toată suflarea nemaghiară din această țară, în maghiară și astfel să devină odată realitate visul mereu visat despre o Ungarie puternică, unitară, omogenă, pur națională maghiară. Eată aci ar fi să fie imperialismul maghiar. Murmurau ei adeseori încontra acestei legi, care le stă ca un ghimpe în ochi și despre care mereu zi-eau și zic că este o greșală inexcusabilă a politicianilor lor de mai nainte vremuri, dar nime n'a avut îndrăzneala să se atingă de ea, deși se auziau zilnic prin presa maghiară cuvintele de asmuțare a guvernului împotriva noastră, că această lege trebuie desființată. Ca și când ar fi fost vreodată executată de când există, ca și când ministrul de culte căți se pârindau n'ar fi făcut destul loc limbei maghiare prin ordinațiuni arbitrare și ilegale în școalele noastre confessionale. Natural, că strigătul desperat cu fraza învechită, că dacă vor sta cu mâinile în sân, naționalitățile îi vor înghiți, a fost și este numai un pretext pentru a recurge la măsuri mai aspre, mai necruțătoare împotriva noastră de cât până aci.

Antecesorul actualului ministru de culte, celebrul Wlassics a fost satisfăcut să lărgească dreptul imaginar al limbei maghiare în școalele noastre prin ordinațiuni, voidind în felul acesta să deschidă lacună în constituțiunea noastră bisericească, pe care ar avea să între mai târziu cu toată puterea năvalitoare limba statului. Doctorul Berzeviczy, membrul actualului regim compromis și brutal, care mai până eri alaltă-eri era o mărime necunoscută, a făcut un pas cutezător înainte, ca să asigure limbei maghiare supremația exclusivă față de celelalte limbi nemaghiare — și anume prin lege pozitivă, nesocotind drepturile noastre ocrotite sub scutul »onoarei națiunii maghiare«. Frumoasă onoare. Admirabil cavalerism. Ideea aceasta a ministrului Berzeviczy, cu care se

spera să poată fi îndestulit apetitul monstru-
lui parlamentar se intrupă iute și de grabă
într'un plan al reformei învățământului po-
poral cu scopul să ne despoaie dintr'odată
de caracterul nostru național românesc, să
ne răpească limba, pentru care noi în trecut
n'am cruțat averi, nici viață, să ne fure
copii fragezi dela sînul mamelor pentru a-l
duce la fabrica de maghiarizare, de unde să
se întoarcă Unguri desăvârșiți, născuți, irepro-
șabili, să nu i mai poată cunoaște lumea că
au fost vreodată de alt neam, vîrstare
românești.

Acest plan a fost supus unei debateri
în două anchete, dintre cari la cea dintâi
s'au pronunțat și autoritățile noastre supreme
bisericești prin rostul ambilor metropoliți. Nu
înțelegem, ce lipsă a fost să facă ministrul
Berzeviczy atîta paradă. Putea doar simplu
să vină de loc cu proiectul de lege înaintea
dietei, ori dacă a fost curios să audă
sfaturi, cel puțin nouă ne dădea pace și nu
ne mai chema și pe noi la acel sfat. Pentru
noi era irelevant, ori eram invitați, ori nu la
anchetă, căci excepțiile reprezentanților nostri
bisericești și așa au fost omise din vedere
din partea ministrului la a doua redactare.
Ori poate ministrul Berzeviczy a făcut-o asta
din considerațiuni de tactică, voind mai în-
tîi să se informeze imediat asupra puterii
noastre de rezistență? A voit poate să son-
deze opiniunea cercurilor noastre superioare
bisericești pentru a se putea orienta cu pri-
vire la atitudinea ce avea de cuget să o ia
împotriva noastră, mai energică, ori mai mo-
derată?

Asta apare din faptul, că proiectul de
lege depus pe biroul camerei întrece în mă-
suri severe planul de astă-primăvară. Mi-
nistrul Berzeviczy așa se vede, că prin con-
vocarea acelei anchete duble la asta a țintit.
Dar chiar această procedură a ministrului de
culte este din cale afară revoltătoare. Șefii
bisericeștilor române surori au fost invitați la
conferență numai de marturie; cuvintele lor
au fost vorbe goale la urechile Excelenței.
Numai ceilalți sfinți ai ministrului, cari se
întreceau la licitare în șovinism, au fost demni
de atențiunea ministrului, care întru toate a

și grabit să le facă pe voie. În felul acesta
purtarea ministrului față de noi este extra-
ordinar de brutala, mai mult: ea este pro-
vocatoare. Și de fapt ministrul de culte ma-
ghiar, când voeste să ne aplice lovitura de
moarte, în același timp voeste să ne și bat-
jocorească, să ne ia peste picior ca și pe
niște venetici cersitori, să ne ridă brusc în
față, ca și când am fi niscat ființe demne
de compătimirea și celor mai prăpădiți? Nu-
mai în felul acesta se poate explica purta-
rea ministrului de culte față de noi, cei con-
damnați la moarte. Și până unde voeste să
meargă ministrul Berzeviczy cu cutezanța sa
extravagantă, cu actele sale de violență, și
politica sa de asaltare continuă, inaugurată
de odată cu venirea sa la putere? Până
când cugetă Berzeviczy să ne considere drept
păpușe de joc și să ne învîrte după pla-
cul său?

Planul său de învățământ, devenit acum
proiect de lege, în a doua redactare este și
mai grozav ca fătul lui de mai nainte. U-
nele «concesii grațioase» și «schimbări ge-
neroase» din noul proiect dispar pe lângă
alte înăspriți. O comparație minuțioasă a nou-
lui proiect cu cel de mai nainte ne isbește
de loc. Așa de exemplu paragraful 14
referitor la limba de propunere dispune, ca
în școlile de stat toate obiectele de învâ-
țământ, prin urmare și religiunea are să se
propună în localitățile edificiului școlii și
că la propunerea religiunii pe lângă limba
maghiară se poate folosi și limba înțeleasă
de copil, dacă autoritățile supreme bisericești
o vor așa. Asupra limbii de propunere în
școlile populare confesionale vor decide
totdeauna susținătorii respectivei școlii, *dacă
însă cel puțin 20% din numărul elevilor dela
școala confesională nemaghiară sunt ma-
ghiarî, ori dacă dintre toți copiii cel puțin 20
sunt de aceia, a căror limbă maternă este cea
maghiară, atunci și limba de propunere este
cea maghiară.* În toate școlile de repetiție
învățământul se face exclusiv în limba ma-
ghiară. Acest paragraf conține față de §-ul
13 din planul de mai nainte două măsuri
severe, și anume, că deja numărul absolut
de 20 elevi (nu numai 20%) maghiari poate

îndreptăți limba maghiară ca limbă paralelă
de propunere; în cursurile de repetiție ar
să fie limba maghiară dominantă.

La §§. 16—17 din planul de astă pri-
măvară (în noul proiect de lege acești §§.
sunt identici cu §§. 17—18) referitori la
controlul asupra planurilor de învățământ
a cărților didactice și a mijloacelor de învâ-
țământ din școlile elementare confesionale
s'a mai adaus și controlul asupra bibliote-
cilor de școală. §. 11 din plan a impus în-
ființarea cursurilor de repetiție tuturor sus-
ținătorilor de școală, ear §. 22, identic cu
acesta impune asta numai atunci, dacă în-
vățătorul are ajutor de stat, ori întregire de
salar dela stat. Tot acest §. din proiectul
de lege obligă pe susținătorii de școlii să
pune la dispoziția comunei politice, care
este dătoare să susțină cursul de repetiție,
localul școlii cu tot aranjamentul ei școlar.

Conform §. 41 din plan procedura di-
sciplinară era încredințată comisiunii admi-
nistrative. §. 49 din noul proiect pe lângă
observarea acestei dispozițiuni din §. 41 al
planului recunoaște și competența autorita-
ților superioare bisericești. Același § cuprin-
de și o înăsprire cu privire la disciplinarea
în contra învățătorilor »dușmanii statului«
cu pensie dela stat. În cas de dovadă a
unor astfel de crime învățătorul își pierde
simplu pensiunea. Despre asta în planul de
astă primăvară nu era vorbă.

Ce privește jurământul oficios pe care
il depune învățătorul la intrarea sa în ofi-
ciu, a fost schimbat în sensul, că jurămân-
tul se face pe făgăduința observării ordina-
țiunilor »autorităților înalte și celor mai
înalte«, nu ca mai nainte, când formula
avea conținutul că învățătorul pune jurământ
pe ordinațiunile cari se refer la legea
lară și joară supunere și obediență față de
antestătați.

Cu privire la calificarea învățătoarească
§. 58 din proiectul de lege șterge examenul
de primire, (în plan a fost admis), în
schimb însă elevul are să dovedească că
vorbește ungurește.

§. 64 din proiectul de lege conține o
altă înăsprire și anume limba de propunere

INUNDAREA

DE
EMIL ZOLA.

Casa lui Raimbeau se surpă. Scoaserăm un
țipet de spaimă, când văzurăm pe Ciprian dispă-
rând. Peste ruine săriau valurile în sus și se îm-
preunau de-asupra coperișului plesnit... Apoi iar
se făcu tăcere, apa iar se formă într'un plan și
numai în locul unde era cufundată casa, se ri-
dica câte-o grindă sau scândură. O grămadă de
grinzi erau una peste alta și mi-se părea, ca și
când între aceste grinzi s'ar mișca ceva viu,
care se sforța în mod suprafiresc să se libereze.

El trăește încă strigă, Doamne ajută? Ve-
deți, acolo după planul alb, luminat de lună, a-
colo e el.

Și un ris nervos ne cuprinse, băteam din
palme și chiniam, ca și când am fi scăpat noi
singuri.

Iar se va sul sus, zise Petre.

„Da, da, strigă Caspar: vedeți cum caută
să prindă grinda din stînga.

Risul nostru amuți. Nu mai ziserăm nici o
vorbă, parcă de frică ni-se prinse ceva în gât,
ne închipuiam în situația înfricoșată, în care se
afia Ciprian. La prăbușirea casei i-se prinseră
piciorarele între două traverse și el stătea cu
capul în jos. Nu se putea să se libereze și
capu-i era cu câțiva centimetri numai dela apă.
Era o moarte strașnică. Pe coperișul casei vecine
stătea Amanda, cu copiii în brațe. Trebuia să văză
cu ochii moartea soțului ei, numai în puțină de-

părtare dela dînsul, fără ca să-i fi putut ajuta.
Un tremur convulsiv o scutură, și scoase un țip-
et, care pătrundea așa groznic, ca urletul unui
câine turbat.

Nu putem să-l lăsăm pradă, zice Iacob,
trebuie să-l mîntuim, trebuie să ajungem la el.
Poate că am putea să ne coborîm dealun-
gul rîndurilor cugeta Petre. „Il vom libera“.

Când se pregăteau însă să plece pe coperiș,
se surpă a doua casă... drumul le era acum
tăiat. — Eram incremențiți. Ne strîngeam de mîni,
involuntare, le strîngeam, ca și cum am fi voit să
le sdrobim, și nu ne puteam întoarce privirea
dela spectacolul groznic de dincolo.

Mai întîi încercă Ciprian să se ridice. Cu
putere extraordinară îi succese ca să se ridice
puțin deasupra apei, așa că îi stătea corpul pie-
ziș. Cu toate astea însă încordarea, oboseala îi
istovise de puteri. Se lupta și mai departe. Voia
să se prindă de vr'o grindă, și cu mîinile întinse
căuta în jur, să afle ceva de ce să se prindă.
Lupta salvării însă îi fu zadarnică. Era silit să se
lase învins, căzu iarăși înapoi și stătea agățat ne-
mișcat. Își aștepta moartea. Aceasta însă se a-
propia foarte încet. Abia îi ajunsă apa numai la
păr și el simți din nou undele crescând. Un val
însă îi udă fruntea, altul îi închise ochii. Încet
văzurăm cum i-se afunda capul în puhoiul cres-
când.

Femeile, ce ședeau jos, își ascuseră fața.
Bărbații ce mai eram, căzurăm în genunchi, întin-
zând brațele, plîngeam și ne văeram. Alături de
moartea iubitelor ei soț stătea Amanda ridicată
în sus cu copilașii în brațe, strigătul ei resuna
grozav în tăcerea nopții.

Mai mult timp stăturăm cuprinși de această
groză.

Când îmi venii în fire, apa crescuse și mai
tare, ajunsese la țigle și coperișul era numai o
insulă în noianul de apă. În dreapta și în stînga
trebuie că s'au surpat casele, fără ca noi să le
observăm, căci erau perite.

„Notăm“, murmură deodată Roza, prinzân-
du-se convulsiv de țigle.

De fapt credeam că ne prăbușim, ca și când
coperișul s'ar fi rupt de casă și aluneca ca o
plută care ar fi fost condusă de un curent. Dar
privind la turnul bisericii, care stătea nămea
noastră nemișcat, ne mai încetă buimăceala și
simțiam, și simțeam, că suntem tot pe același
loc, dar încunjuțați de valuri.

Acum începu apa a da năvală. Până acum
ținea curentul dealungul străzii, dar după ce ru-
nele caselor prăbușite îi închiseseră calea, i-se
întoarse cursul napoi, și ce-i venia înainte, grinzi,
stîlpi, scânduri, le prindea, le legăna un moment
apoi le arunca cu toată puterea spre casa noastră.
Dar ea nu lăsa numai tratata lovitură, ci lă-
gea iarăși înapoi, ca după aceea cu mai mare
putere să le poată lovi de zid. Numărul grinzi-
lor ce ne amenințau din toate laturile se urca
10 la 20 și mai mult. Apa vuia și arunca spuma
până la noi așa că ne ajungea la picioare. A-
uziam vuetul înecat al apei jos în casă, auziam
pocnescă părății odăilor, cari erau gata să se sur-
căteodată, când lovitura grinziilor era prea tar-
cînd se apropiu de noi cu lovituri ca de m-
ciucă, cugetam că am gătat-o, căci zidurile se
moiară, lăsându-ne pradă apelor răpitoare.

pentru studiul istoriei, geografiei, constituțiunii ungare, are să fie cea maghiară. § 55 din plan, corespunzător celui de sus admisea limba maghiară ca limbă de propunere numai pentru studiul limbii și literaturii maghiare. Din pedagogie însă și din metodică examenul se poate face și în limba respectivului institut confesional. Studiul religiei este eliminat de la examenul special. Cu privire la examenul fundamental proiectul conține o înăsprire, întru cât comisarul guvernamental nu numai că revede lucrările scripturistice, ci are dreptul să le și supracenzureze.

Vedem deci, că ministrul de culte în elaboratul său al doilea s'a pus pe un punct de vedere și mai radical. Scopul este evident: apăsarea limbilor nemaghiare și în aceeași măsură validitatea tot mai mult a limbii de stat. Între astfel de împregiurări nespuse de critice pentru limba, națiunea și biserică noastră nu putem sta un singur moment la indoială ce avem de făcut, ci tot trebuie să înțelegem, că timpul a sosit să opunem rezistență până la extrem. Ministrul de culte și împreună cu el guvernul maghiar ni-a declarat război de exterminare. Ce vom face?

Pleca-ne-vom fruntea, ce pururea susmesfiit am purtat? Ingenunchia-vom în fața celui slab, tare numai la aparență? Da-vom ce avem mai scump și ce am moștenit de la moși-strămoși prin mit de sacrificii și rîuri de sânge, numai în dar, fără luptă, luptă sfântă, înversunată, inexorabilă? Nu! Comori atât de prețioase trebuie cucerite, dacă adversarul voeste să pătrundă la sufletul nostru, pentru a-l preface în suflare maghiară.

Români! Cultura noastră națională abia încolțită, idiomul latin abia desamortit și deslipit de materiile ce veacurile de barbarie au lipit de graiul armonios și fermecător, geniul nostru finer, viguros și plin de viață națională, se află în pericol!

Gr. I.

Război anglo-rus.

Ultimatul Angliei.

Atentatul flotei ruse de pe Baltica comis în contra flotei de pescărit engleză a îndemnat pe Anglia la luarea de măsuri energice. Rusia nu va avea în câtrau, ci va trebui să plece capul, împlinind toate pretenșiile puternicului Albion. Asupra nouelor evenimente au sosit următoarele telegrame:

Londra, 25 Oct. Presa folosește azi termenii mai energici contra Rusiei, ca ieri. Ziarele declară că scuzele și declarațiile nu pot fi privite ca satisfăcătoare. Trebuie pretins pedepsirea oficerilor culpabili și revocarea flotei, căci altfel Anglia ar fi nevoită să aperse comerțul internațional în contra grandomanilor ucigătoare. Mai multe ziare consideră de curios faptul, că țarul nici până acum nu și-a exprimat condolențele pentru jertfe.

Londra, 25 Oct. (Reuter). Primarul din Hull a adresat în numele orașului o depeșă ministrului president Balfour, în care îl roagă să ceară satisfacție deplină și să grăiască, ca mai mult astfel de abuzuri și apucături să nu se mai întâmple.

Londra, 25 Oct. Nu este încă cunoscut conținutul notei guvernului englez, care va fi din cale afară energetică, și care a fost înmanată de către ambasadorul englez la Petersburg, Garding, guvernului rus. Este fără indoială, că acest document posedă caracterul unui ultimatum. Rusia trebuie să răspundă la aceasta notă în cel mai scurt timp de oarece acest cas poate avea urmări foarte serioase.

Ministerul afacerilor externe englez a remis tuturor ziarelor engleze de dimineața comunicatul, că guvernul a dat ascultare rugărei pescarilor dând imediat de știre guvernului rus printr-o declarație, că după concepțiunea guvernului englez o întârziare din partea Rusiei nu este admisibilă.

Toate ziarele guvernamentale engleze scriu, că Anglia nu va tolera în afacerea actuală ceea ce s'a întâmplat în afacerea cu Malakka. Ca dovadă despre grozăvenia acestei întâmplări este destulă provocarea la cei doi morți dela Hull. Dacă Rusia nu acordă satisfacție deplină în decurs de 24 ore, atunci flota engleză dela Gibraltar la primul ordin al guvernului englez va proceda în contra flotei ruse. Anglia nu poate fi îndestulată numai cu cerere de iertare și cu rebonificare materială a rudeniilor pentru morții și răniții dela Hull: ei trebuie pretinsă blamarea publică a aceluia oficer păcătos, care a dat ordin pentru acest atentat.

Războiul ruso-japonez.

Noi trupe japoneze la Port-Arthur.

De pe câmpul de luptă mandciurian nu vine nici o veste mai alarmantă. Telegramele nu vestesc nimic nici despre înaintări, nici despre retrageri. Atențiunea lumii de nouă îndreaptă spre Port-Arthur, unde asediul urmează cu mai mare înversunare, ca altădată.

Londra 25 Octobrie. Lui Daily Telegraph i-se telegrafează din Tokio, că Rușii au pierdut lângă Yantai 8300 morți și 26.000 răniți, 31 tunuri ear 56 au fost total ruinate.

Londra, 25 Oct. La Port-Arthur sosesc trupe proaspete japoneze.

Petersburg 25 Oct. Raportorul lui Brsvija Vjadomosti vestește din Tsi-fu:

Știri demne de crezământ spun, că Dalny este plin cu răniți. Japonezii recunosc, că cu ocaziunea asaltului au pierdut de zece ori mai mulți soldați ca Rușii.

Caspar se duse până la marginea coperișului și îi succese să apuce o grindă și să o tragă cu mâinile lui puternice.

„Trebuie să ne apărăm“, strigă el. Iacob se chinuia să prindă o prăjină lungă, iar Petre îi ajută. Eu îmi afuriseam bătrânețea care-mi furase puterile, cu cari nu puteam să le ajut pe când se pregăteau să dea față cu curentul de apă.

Caspar ținea gata grinda, și când curentul venea îl ținea departe de zid cu greaua sa grindă. Uneori așa era de tare lovitura încât îi trântea jos. Pe lângă el manevrau Petru și Iacob cu rucile lungi și mânau înapoi lemnele notătoare. Peste o oră ținu această luptă. Acuș, acuș își perdeau mințile, blăstămau și injurau, băteau apa injurând-o. Caspar se purta ca și când ar fi avut un contrar naintea sa, duela cu arma sa și o înfugea în apă ca și în peptul unui contrar. Apa însă rămânea nevătămată, nebiruită. În urmă trebuia ca Petru și Iacob să se predea morții, căzură eșofați, pe când Caspar se lupta neîntrerupt, dar pe lângă iuțea lui îi scăpă grinda din mâini, o apucase curentul și făcea spărturi în zid.

Lupta deveni imposibilă.

Maria și Veronica se aruncară în brațe una alteia și reluau în ton sfâșietor aceeași frasă, din care vorbea groază, care resuna așa de înfricoșat, par'că și acum îl mai aud cum strigă: Eu nu voiesc să mor, nu voesc să mor!

Roza le cuprinsese în brațe. Începu să le mângâie, să le liniștească, să le încurageze. În strigăt însă, tresărindu-și întreg corpul, și cu fața palidă strigă: „Nu vreau să mor!“

Nu mai tușa Agatha nu zicea nimic, nu se mai ruga, nici nu-și mai făcea cruci. Privirea-i

rătăcia ca a unui timpit, numai când se întâlnea cu a mea mai încerca să zimbească.

Acuma deja spăla apa țiglele coperișului, nu mai era nici o speranță de ajutor. Dela biserică se mai auziau încă niște voci; două lampioane se ridicară, dar nu se văzură mult timp, fiindcă dispăruseră, și colosul de apă se întindea, creștea și se umflă fără scădere; nici un ajutor, totul era tăcut și liniștit pe grozava mare de apă. Oamenii din Saintin, cari aveau bărci, erau surprinși.

Intr'astea Caspar umbla pe coperiș și ținea zevistă apoi striga: „Luați seama, ajutați-mi și mă țineți bine!“

Luă ruda cea lungă și pândia după un obiect mare negru, care se apropia notând mereu și greoi spre casa noastră. Coperișul era lat, al șopronului, care era întărit pe scânduri țapene și pe cari apa le rupsese cu totul; și acum se apropia alunecând ca o plută. Nici nu ajunsese bine în apropiere, când Caspar încercă să-l tragă, simți însă că acesta îl va trage și pe el cu sine; ne strigă într'ajutor. Il prinserăm de mijloc și-l țineam strâns. Astfel îi succese să atragă coperișul în curent, dar cât ce ajunsese într'insul, cu așa putere se lovi de coperișul nostru încât cugețam că o să se facă tot țandere, însă rămase nevătămat.

Caspar se urcase îndrăsnit pe plută, îndemnându-ne și pe noi. O examină de toate laturile, să se convingă despre țaria aceleia. Petru și Iacob o țineau tare. Caspar rîdea și zicea bucuros: Bunicule! acum suntem mântuiți! Nu mai plângeți femeilor, vedeți că avem o corabie, bună, tare, uitați-vă că nimic nu ni-s'au udat picioa-

rele. Pe toți ne va purta, și vom fi pe ea, ca acas.

Cu toate astea însă se îngriji să mai întărească bastimentul. Prindea grinzile, pe care le ajungea — căci notau destule! — le lega bine cu o funie, ce o adusesse Petru cu sine din precauțiune. Caspar lucra cu așa zel, de căzuse și în apă; noi țiparam dar el răspundea zicând, că cunoaște bine apa, era un notător dester, că înnota cu ușurință pe Garona un mil depărtare.

Când se urcă iar pe coperiș la noi, scuturându-și apa de pe sine, zise: Haideți, haid să ne imbarcăm, nu avem mult timp de pierdut.

Femeile se puseseră în genunchi. Caspar trebui să ducă pe Maria și Veronica pe plută, și le așeză în mijloc. Rosa și tușa Agatha coborîră singure de pe coperiș și se așezaseră lângă fete. Petru și Iacob săriră mai în urmă. Nainte de ce mă sui, căuta spre Amanda. Era răzimată de coș, apa îi ajungea până la mijloc, stătea cu mâinile ridicate, ținând în fiecare câte un prunc.

„Nu vă temeți bunicule zise Caspar, care mă pricepuse, o vom mântui-o, vă asigur!“

Și au sărit într'însa. Pluta se cam inclina ce-l drept dar de fapt era destul de tare, și nu lăsa să străbată apa. Poate să ne poarte pe toți. Mai în urmă părăsi Caspar coperișul, și ne porunceă să prindem de rude, cari ne serveau de vâsle, totuși el luase pe cea mai mare, pe care o manua ca mare abilitate.

(Va urma).

Lupta dela Iantai.

„Die Zeit“ scrie :

În lupta dela Iantai, care a început la 10 c. st. n. Rușii au pus în foc, pentru atac, o armată de 300.000 de oameni cu 900 de tunuri, cel puțin 13 divizii de infanterie, și toate trupele de cazaci (cam 30.000 de soldați). După știrile din Tokio au fost lăstate aproape de Mukden, la nord de fluviul Hunho, o armată constatătoare din 5—6 divizii. Evenimentele din aceste zile dovedesc că știrile din Tokio sunt adevărate.

Japonezii au așteptat atacul într-o poziție largă de 60 kilometri, pregătită de o lună de zile ca un lagăr întărit — poziție ce se întindea dela Hunho (lângă Șoenanpu) peste linia ferată la nord de Iantai, și înălțimile dela Nord-Est de Fancen, până la Poensiku, pe Taitsiho. Amândouă aripile acestei poziții aveau razime pe puternicele linii de fluviu; o parte a centrului și întreaga armată din dreapta (Kuroki) stăteau pe înălțimi dominante. Fiecare din cele opt divizii ale lor este acum de două ori mai puternică decât o divizie rusească și sunt superioare prin numărul tunurilor. Ca armată de rezervă a Japonizilor mai pot fi socotite două divizii sub comanda prințului Fușima, cari chiar acum au sosii din patrie pe câmpul de războiu și cari probabil se concentrează îndărătul aripei stângi (vestice) a armatei. Astfel, ca număr, trupele cari au luat parte la luptă erau aproape egal de puternice; forța covârșitoare anunțată prin ordinul de zi al lui Kuropatkin nu s'a dovedit de loc, iar părerea celor din Tokio că ofensiva rusă e „un dar al cerului pentru Japonezi“ este îndreptățită.

A fost un moment când ofensiva rusă avea șansa de reușită. Dacă Kuropatkin îndată ce a văzut că Japonizii, după lupta dela Liaoyang, nu-l urmăresc și nu pot să se folosească de victoria lor tactică, s'ar fi hotărât să înceteze retragerea și să înceapă cât se poate mai curând ofensiva, ar fi câștigat un timp foarte prețios. În opt până la zece zile armata rusă adunată lângă linia ferată și pe șoseaua mandarină s'ar fi întregit lesne și atacul ar fi fost posibil să se facă cu 3—4 săptămâni mai înainte. Aceste lungi săptămâni au fost în avantajul numai al Japonizilor, cari au putut să aducă numeroase trupe de întregire și să-și întărească în liniște pozițiile, în timpul acesta au fost sporite și podurile de peste Taitsiho, iar linia ferată dela Liaoyang până la Iantai a fost modificată după osiile vagoanelor japoneze. Chipul cum a fost condusă campania din partea Rușilor va fi criticată mult și din cauza acestei pierderi de timp. Frontul Rușilor, cari au întebuitat în linia Nord-vestică șase divizii în contra aripei stângi japoneze și numai patru divizii în contra centrului și aripei apusene, era foarte întins printr'un larg înconjur peste Poensiku. Kuropatkin își rezervase sub comanda sa imediată trei divizii îndărătul frontului armatei.

Încă de Joui gazetele oficiale din Petersburg anunțau cu regret: „că armata nu s'a concentrat mai bine pentru o mare luptă decisivă“.

Din gruparea coloanelor rusești de atac se vede deslușit intenția de a bate hotărât aripa dreaptă (răsăriteană) a Japonizilor și a o respinge din Coreea spre mare. Acolo unde Kuropatkin voia să dea lupta hotărâtoare, de ce nu și-a pus el în foc toate forțele disponibile și a lăsat îndărăt de Hunho lângă Mukden o rezervă așa de puternică? Aceasta până acum nu se explică. Se poate că o mică parte din aceste trupe după o lungă călătorie pe lina ferată să fi fost obosite și cu neputință de a fi aruncate în luptă, dar era nevoie de forțe și pentru ținerea în respect a Chinezilor adunați la Sinmintin, deci cam aproape de Mukden. Mai rămâne apoi presupunere că Kuropatkin a voit să întâmpine cu aceste trupe mișcarea de ofensivă a Japonizilor dinspre termenul drept al fluviului Hunho, asupra Mukdenului. Primejdia aceasta însă ar fi fost cu mult mai sigur de întâmpinat, dacă armata principală ar fi fost bătută și silită să se retragă, căci atunci și coloana de impresurare ar fi trebuit să se întoarcă înapoi.

Toate motivele de mai sus arăta că nu e adevărat cum că mai mult de o treime din armată a fost lăsată așa de departe dincolo de Hunho... După cum era de așteptat. Japonizii s'au purtat tot așa de vitejește în lupta de apărare ca și până acum în ofensivă. Puternicul și bine hrănitul lor foc de front a spulberat în

primele zile de luptă coloanele ruse și imediat după aceea, generalii Japonezi au început ofensiva.

Transportul munițiilor și al alimentelor e acum mai ușor decât lupta dela Liaoyang căci, după cum s'a spus, în timpul acesta s'a putut pune în circulație linia ferată până la Iantai.

La aripa stângă și în centrul Japonizilor înaintarea a făcut până acum progrese mai mari ca cea din aripa dreaptă unde e mult de furcă cu puternice forțe rusești și cu dificultăți de teren. Aci, pentru întâiași dată în acest războiu, cavaleria japoneză a atacat cu succes, ceea-ce este cu atât mai de remarcă, cu cât în acea parte au fost azvârlite în foc trupele principale de cazaci de sub comanda lui Rennenkampf și Miscenko.

Situațiunea în Extremul-Orient.

Părerea că ofensiva generalului Kuropatkin a fost determinată prin intervenirea admiralului Alexeiev și prin dorința de a se da un ajutor Port-Arthurului, se acreditează din ce în ce mai mult. Dacă e întemeiată, ori care ar fi rezultatul fericit sau nefericit al noii tactici, se va putea d'ajuns pentruca comandantul suprem al armatei rusești să nu se lase a fi filtrat într-o mișcare ofensivă fără să nu fie mai întâi bine pregătit.

Situațiunea Port-Arthur trebuie să fie negreșit mai puțin bună decât nu lăsa a se înțelege rapoartele generalului Stoessel; dar prin energia garnizoanilor sale, se putea spera că cetatea va mai rezista încă victorioasă zice că soarta armatei din Mandciuria a fost expusă pentru motive secundare.

În adevăr, cea dintâi datorie a generalului Kuropatkin pare să fie d'a bate armata japoneză care-i stă în potrivă. Apoi, dupăcum biruința i va fi completă sau nesigură, se va vedea în pozițiunea d'a se duce în ajutorul Portului-Arthur sau va fi silit să dea o nouă luptă. Soarta fortăreței va depinde evident de bătaia dată în Mandciuria, și aceasta ar trebui să fie asalturilor inamicilor ei. Astfel va fi de regretat că dorința de a-i da ajutor a îndemnat pe înaltul comandant rus să-și compromită armata într-o aventură cu rezultat îndoios.

Nimic nu probează însă într'un mod sigur că așa să fi fost. Multe cuvinte puteau să determine pe generalismul rus să adopteze tactica ofensivă și e prudent să se fie în rezervă judecarea definitivă asupra oportunității ordinului său dela 2 Octombrie stil nou.

Încatenarea operațiunilor militare s'au precizat. După o perioadă de recunoașteri și de pipăiri, după luptele date de extrema stângă rusă pentru stăpânirea defileului dela Taling, generalul Kuropatkin a luat inițiativa la 23 Septembrie, împingând spre Șahopu și Bianupuza detașamentele lui Miscenko și Samsonof.

Kuroki părăsea la 24 Septembrie, fără luptă serioasă, pozițiunea dela Bianupuza și se grăbea spre sud pentru a mai strânge dispozitivul său cam risipit precum o probară evenimentele din zilele următoare.

Planul generalului Kuropatkin se manifestă foarte limpede. A dorit să cotească dreapta japoneză dela începutul noii serii de lupte începute. Garnizoana din Tian-ciang, izolată la 120 de kilometri la est de Liaoyang, a fost atacată, dela 24 Septembrie de forțele rusești și numai la 27 Septembrie isbuti, să o respingă spre nord est. Pe de altă parte, pe când trupele rusești care ocupau Bianupuza se grăbeau spre sud și erau să treacă peste Taițe în Bensiku, forțele superioare unei diviziuni de infanterie scoborau munții Taling în valea lui Taițe la Bensiku. Fluviul aflat la Liaoyang în stăpânirea Japonizilor, a fost dar trecut la 25 Septembrie, la Bensiku, ocupat la 26 la Sanchiațe și amenințat la Tianciang.

Această mișcare ocolitoare de mare întindere era destinată ca să taie de odată și comunicațiunile japonezilor și să producă pe flancul drept al dispozitivului lor un atac care să-i silească a părăsi pozițiunile tari pe care le ocupau pe înălțimile dela Iantai.

Se poate oare spune cu siguranță dacă au isbutit ori nu? Generalul Kuroki anunță că a re-luat cele 10 dealuri cari mărgineau fluviul Taitze, pe malul stâng între Bensiku și Siankiace: Rușii s'ar fi aflat dar în această parte de loc în valea fluviului, situație foarte defectuasă. Generalul japonez a observat că trupele care se prezintau pe Taițe erau bine sprijinite în urma lor; este posibil dar ca să fi eșit repede din poziția rea în

care se înghesuieră. Apoi trebuie observat că generalul Kuropatkin a scris într'un raport: „Comunicațiunile noastre cu Beunsica au fost restabilite“. Această frază arată că într'un moment oare care fuseseră întrerupte. În adevăr efectivele japoneze nu pot să fie permise generalilor japonezi să lase mai mult decât un cordon de trupe de-a lungul lui Taijeho, câtă vreme această slabă linie va rezista presiunii rusești nu se poate prevedea cu siguranță.

Pe când se efectua mișcarea rusă în regiunea muntoasă dela est, generalii Oku și Nodza solid întruniți rezistau la ofensiva rusă. La 25 Septembrie luau chiar ofensiva în contra trupelor înșirate d'a lungul drumului de fier spre sud, în contra trupelor care treceau peste riul Șili și se încercau să ocupe înălțimile vâgăunii dela Ciașangling. Această contra ofensivă pare să fi oprit avântul Rușilor, cel puțin momentan.

La 27 Septembrie a fost o nouă ciocnire între cei doi adversari, când amândoi luaseră ofensiva. Gara Iantai și minele Iantai nu sunt încă la acea dată, ocupate de soldații Ruși. Bătaia s'a continuat la câțiva chilometri la nord de acea localitate sau de riul Șiliho și pe drumul dela Eoltakeu la Ciaosanlin. Rezultatele se cunosc prin telegramele sosite de curind.

Din străinătate.

Din Macedonia. Pe când guvernele din Belgrad și Sofia se silesc să meargă în acord cetățeanii macedoneană cele două naționalități își păstrează mereu neîncrederea tradițională una către alta. Și bandele, atât sârbești cât și bulgărești care răscolesc Macedonia, se tratează reciproc tot așa de rău cum le-ar trata soldații Turci sau partizanii Greci. Unul dintre corespondenții ziarului le Temps îi semnaleză prin telegrama care urmează că starea de lucruri cea veche nu se îndepărtează nici de cum :

„Belgrad, 1 Octombrie. — Știrile recente despre ciocnirile sângeroase ale bandelor bulgare și sârbești în vilaetul Monastir produc în Serbia o excitațiune extraordinară și este vorba d'a se convoca o întrunire monstră pentru a soma guvernul ca să intervie cu energie pe lângă guvernul bulgar. Venită în momentul când regele trebuie să se dueă la Sofia pentru a face vizită prințului Bulgariei, manifestațiunea populară astăzi ar da naștere unei grave dificultăți.

„Deja circulă svonul că regele, obosit de durerile și pompa sacrării sale va renunța probabil la călătoria proiectată s'o facă la Sofia, deși dl Hesapiref, agentul diplomatie bulgar, s'a întors chiar azi dela Belgrad, cu programul vizitei hotărâtă a se face la Sofia.

„Vestile din Monastir sunt astăzi și mai rele ca ori când; au fost noi ciocniri între bandele sârbești comandate lor Mițco și cu bandele bulgare ale vestitului Gruet. Sârbii ar fi fost biruitori; Gruet ar fi fost bătut și rănit, dar mai înainte putuse să decidă prin puterea armelor sale ca numeroase comune grecești și chiar câteva comune sârbești să treacă la exarchatul bulgar.

NOUĂȚI.

ARAD, 26 Octombrie 1904.

— Inaugurarea monumentului Cuza-Vodă. Comitetul pentru ridicarea monumentului Cuza-Vodă în satul Grivița, din jud. Tutova, lângă Bârlad, face cunoscut, că monumentul e gata ridicat, și că inaugurarea desvălirii se va face în ziua de 17 Octombrie c. v. Duminecă, la ora 11 p. m. la Grivița, în fața bisericeii și a școlii Stroe S. Belloescu.

Comitetul speră, că toți Românii, cari apreciază însemnătatea marilor acte săvârșite de marele domn Cuza-Vodă vor lua parte la această solemnă serbare.

— Moartea unui fost ministru român. În Brad (România) a încetat din viață fostul ministru de externe în cabinetul Brăteanu Nic. Ionescu. El moare la adînci bătrânețe: a trăit 80 de ani. El a aparținut membrilor celor mai distinși ai partidului liberal și era cunoscut și ca orator de forță. A fost profesor la universitatea din Iași, unde a propus istoria, și membru al Academiei Române.

decorațiuni. M. S. Regele a conferit marea ordine „Coroana României“ princiarsoff, guvernatorul Basarabiei, trimisul țării Rusiei spre a saluta pe M. S. Regele, și generalului Wank, însărcinat cu misiune din partea M. S. Impăratului Ungariei.

M. S. a conferit de asemeni diferite ordine și persoanelor cari au întovărășit pe Urusoff și pe generalul Wanka în misiune.

Averea arhidiecezei sârbești de Carlovac. După cea mai nouă statistică bisericească arhidieceza de Carlovac numără 666 bisericești, 915 parohi, 27 monasterii, 6 institute de învățământ superior și 859 școli populare. Arhidieceza are latifundii de terenuri înghere catast. de pământ. Venitul din moșie se ridică la 1.145.000 coroane. Arhidieceza are 1511 case, 813 biserici, 1109 case de locuit, de tot 13.747 edificii destinate scopului învățământ și altor scopuri bisericești precum și locuit. La această avere se mai adaugă un patrimoniu instruct. cu 583.902 cor.; hârtiile de valoare și bani gata în suma de 21.922.356 cor. și un patrimoniu mobil. cu 616.988 cor.; avere mobilă 3.645.888 cor. suma totală de 90.598.055 cor.

Dr. Körber ministru-president maghiar. Ungaria este răspândită foarte mult reținuț din Berlin „Woche“. Într'un număr republicând politicianul german o notiță la care se vorbește de prin lume „a pomenit și despre ministrul-president austriac Dr. Körber, care încredința sau poate mai mult reavoința țării“ este prim-ministru austro-ungar cu domiciliu în Viena. Lucru firesc, că luând ziar maghiar notă despre aceasta, mai ales în opoziționale kossuthiste, nu mai pot răsufla liniște. Pentru dînsule cu un motiv mai înalt să călărească pe vechea temă a dreptului.

Starea lui Ugron. Atentatul săvîrșit de unăzi de cătră un Săcuț maniac împotriva lui Ugron are urmări cu mult mai serioase, de cum se credeă. Rabiatur om a frînt și nu numai brațul deputatului ci dintre cele două brațe au nimerit mîna lui Ugron, care în locuință a trebuit transportat la spital, unde a-și scoate gloanțele din mîna cu ajutorul razei Röntgen.

Edison și razele X. Asupra stărei sanitară a vestitului electrician Edison sosesc mereu știri rele. Celebrul inventator s'a dedicat cu trup și suflet studiului cu razele X, care ar ține în sine multe cauze de morburii grele. În trecut a fost interviuat de un ziarist privind la starea lui sanitară. Savantul a răspuns:

— Experimentările făcute cu razele Röntgen au răpit pe cel mai de valoare colaborator al meu, iar acum mi-a venit rîndul și mie. În cursul experimentărilor făcute mi-am atras în câte-va arsuri, cari câte-odată îmi cauză dureri aproape insuportabile. Știința medicală este aproape neputincioasă față de aceste dureri; nici durerile nu pot fi într'atîta calmate, ca cel puțin să am liniștea ce-mi trebuie să pot lucra. N'am nici o speranță, de a putea tămădui. Se poate ca morbul să poată fi împiedicat pentru cîtva timp, dar tămăduirea nu pot spera, ci va trebui să mor necondiționat.

Concurența unui Japonez. Un japonez vînd să facă concurență produselor europene și înscris ca marcă de comerț literile D. R. M. S. Acum el reclamă contra tuturor fabricurilor ce poartă această marcă. Lucrul pare normal, însă D. R. M. S. înseamnă „Deutscher Muster-Schutz“ și figurează pe toate fabricurile germane patentate, astfel că marca japonezului printr'o lovitură a făcut concurență regelui industriei germane.

Serul pentru tămăduirea cancerului. În Paris se scrie, că în jurul serului, descoperit de profesorul Doyen pentru tămăduirea cancerului (rac) s'a iscat la congresul chirurgic de curînd ținut la Paris, o viață și interesantă discuție. Prof. Dr. Goyen la 18 Oct. a dezvoltat amănunțit descoperirea sa făcînd o referință de seamă asupra rezultatelor dobîndite în cursul experimentelor sale făcute. S'a prezentat la rapoartele sale făcute în academia de medicină și științele naturale, în care a făcut

o dare de seamă asupra modului de preparare și aplicare în terapeutică. La fine roagă pe colegii săi să cerceteze clinica sa specială pentru a se convinge asupra tratamentelor cu acest ser. În legătură cu conferința interesantă a doctorului Doyen s'a încins o discuție pe un nivel înalt între chirurgii. Profesorul Poirier vorbea mai ales împotriva serului, demonstrînd că trebuie observat tratamentul chirurgical de pîn'acum. După aceea congresul la propunerea lui Follet a emis o comisiune, care va avea de scop să studieze cazurile de cancer tratate cu serul-Doyen. Doyen încă a primit această propunere proteștînd numai, ca această comisiune să fie numită comisiune supravegheătoare.

La congres au luat parte afară de Franțezi și mai mulți chirurși externi, între cari și Dr. Czerny, celebrul profesor al facultății de medicină dela Heidelberg, care a făcut o declarație înaintea unui ziarist francez asupra eficacității serului-Doyen. Admite că Dr. Doyen a obținut oareș-care rezultate mai puțin importante, o sanare radicală însă cu acest ser nu crede să fie posibilă, deoarece consideră tratamentul cancerului cu ser de incompatibil cu caracterul acestei maladii. De altfel își rezervă ultimul cuvînt pentru data, cînd îi va fi cunoscut modul de preparare și de aplicare al serului.

Paragraful de lege XX din 1848 și calvinii. Ambele confesiuni reformate din țeară au prezentat săptămîna trecută guvernului o petițiune cu privire la executarea principiilor cuprinse în paragraful XX din 1848. Petițiunea, pe care a primit-o br. Bánffy și a dat-o președintelui dietei, a fost din partea comisiunii bisericești calvine trimisă și tuturor deputaților dietali. În acest memorandum reformații cer ca pe lângă respectarea autonomiei lor bisericești să fie împărțîși de atîta subvențiune de stat, de cîtă au nevoie să acopere cheltuielile cari nu se ajung din darea de cult. Pentru a ușora această dare, ambele confesiuni cer ajutor: 2.100.000 cor. ajutor ca sumă de întregire la darea de cult, 1.533.000 cor. pentru cheltuielile preoților, 567.287 cor. la fondul preoțesc, 252.000 cor. pentru învățămîntul religios, 620.000 cor. pentru scopuri și institute culturale și filantropice.

Un ministru fugar. Fostul ministru de instrucție al Italiei Nasi și secretarul său Lombardo pe cari poliția italiană îi caută deja de mai multă vreme, se află pe cît se spune, ascunși în Tunis. Nasi ar fi oferit 500 franci unui funcționar consular ca să-i procure un pașaport.

Comoară în pămînt. În hotarul comunei Süpek lucrau niște muncitori. Lucrul mergea din greu, cînd sosi afară și stăpînul să vadă ce fac muncitorii. Nici n'a avut el nimic de zis împotriva lor, căci își făceau datorința așa cum voia Milicz, gazda lor. Făcîndu-se seară muncitorii s'au lăsat de săpat. Atunci Milicz, le ordonă muncitorilor să mai sape o groapă mică. Aceștia refuzînd s'au retras, unde la foc se pușeră să cineză. Milicz așa se vede agitat de norocul său a luat sapa și a început singur să sape. Nu lovi de 2—3 ori cu sapa, cînd eată că dădă peste un ulcior de pămînt în care se află o grămadă de taleri de argint vechi. Deodată cuprins de bucurie exclamă:

— Am aflat o comoară!

Muncitorii toți grăbiră la stăpînul cu arginții, să se convingă. Văzînd norocul gazdei lor, iute au fost gata cu hotărîrea să ia comoara cu puterea dela Milicz, au tăbărit asupra lui cu sapele bătîndu-l pînă-ce a rămas jumătate mort, iar ei luînd banii la sine, au fugit. Multă bucurie n'au prea avut nici ei însă, căci mîine zi venindu-și în fire Milicz a făcut arătare la gendarmerie care pe urmele îndicate a reușit să pună mîna pe invidioșii zilei.

Afer între deputați. În ședința de Săm-bătă a Dietei în decursul vorbirii ministrului de comerț Hieronymi deputatul kossuthist Várady Karoly a întrerupt mai de multe ori pe orator, în urma căreia deputatul guvernamental Wolfner Tivadar a amuțit cu un cuvînt ofensator pe interlocutorul deputat. Várady a dus afacerea pe teren cavaleresc, provocînd pe Wolfner prin deputații Nessi Pál și Kubik Béla. Mandatarii lui Wolfner au fost deputații Horánszky Lajos și München Aurél. Consfătuirea martorilor a avut drept urmare luptă cu sabia,

care s'a terminat cu o tăetură pînă la os la brațul drept al deputatului Várady. Motivul acestui duel a fost cuvintele ofensatoare (Nu te obrăznicii!) ale lui Wolfner la adresa lui Várady. În adevăr cum de frumos se știu tracta deputații maghiari acolo, unde se cere mai multă serioșitate și calmitate.

Afacerea școalelor catolice din România. Citim în L'Independance Roumaine.

„Credem a ști că ministrul cultelor și instrucției publice s'a oprit la soluția următoare în chestia școalelor institutului catolic Notre-Dame de Sion:

„Școalele nu vor fi închise, dar se va reține autorizația de funcționare atît direcției cît și personalului didactic. Se va acorda acestor instituțiuni un termen pînă la 10 Decembrie viitor ca să ceară o nouă autorizație și să prezinte un personal de direcție și un personal de învățămînt care să îndeplinească toate condițiile cerute de legile și regulamentele școlare ale țării“.

Medicii francezi în Anglia. La banchetul dat în onoarea medicilor francezi, sir William Broadbeut care prezida, a citit următoarea telegramă a regelui Eduard VII:

Regele Eduard îmi poruncește de a vă înștiința că a văzut o mare satisfacție că un număr atît de considerabil de profesori, de medici și de chirurși francezi au venit în Anglia spre a vizita spitalele în Londra. Majestatea Sa întotdeauna s'a interesat mult de aceste așezăminte. A urmat cu mare plăcere decî fericitul rezultat pe care l-a avut vizita acestor domni, și speră că cele două țări vor profita din aceasta.

Regele își reamintește, cu mare plăcere, că la un congres internațional medical care s'a ținut la Londra, acum câțiva ani, avut ocazia de a face cunoștință cu eminentul lor compatriot, doctorul Pasteur.

La această depeșă medicii francezi au răspuns:

„In numele medicilor francezi veniți la Londra, profesor Luca Championniere, președinte și profesorii Huchard, Poirier și Cauffard, dela facultatea de medicină din Paris, roagă pe Majestatea Voastră, de a primi expresia sentimentelor lor cele mai respectuoase și mulțumirile lor pentru grațioasa depeșă“.

Bătăie cu biciușca în marina engleză. Din Londra se vestește, că nu de mult s'a răspîndit fama, că în marina engleză și acum este în us bătăia cu biciușca. Admiralul însă a negat simplu această veste. Acum însă vine scriitorul englez de bun renume Shaw Bernhard, și publică epistolele sosite dela marină, conform spuselor cărora de fapt bătăia este și acum în uz. În urma acestor dovezi admiralitatea a publicat declarația, că ce e drept atarî casuri mai obvin dar foarte rar și numai unui admiral pot să se folosească de acest metod de educație față de elevii marinei.

O epistolă necunoscută a lui Martin Luther. În archiva de stat din Zerbst (Anhalt) a fost găsită, cum anunță „Berliner Tageblatt“ o epistolă a lui Luther pînă acuma necunoscută. În scrisoarea sa adresată cu datul de 4 Nov. 1519 prințesei Margareta de Anhalt, celebrul reformator se scuza, că n'a fost atîta timp la Dessau. Cu inima și cugetul însă este mereu la principesă. Zilele proxime va merge însă la Dessau, la casă că nu-i va fi cîuf-va neplăcută venirea sa, deoarece ce dinspre Lipsca și Merseburg îi suflă cam nefavorabil vîntul. Epistola este semnată astfel: Al alteței voastre capelan Martin Luther (Ew. fürstl. Gnaden Kaplan Martin Luther).

Convocare.

Despărțămîntul protopopesc Șiria al reuniunii învățătorilor români dela școalele ort. din pp. arădane I—VII. își va ține proxima adunare Mercuri în 27 Octombrie (9 Novembre) 1904 în comuna Agriș, la școala inv. Cornel Crețu la care sunt poftiți a participa toți membrii și binevoitorii învățămîntului.

PROGRAMA:

1. Dim. la 8 ore azistare la chemarea Duhului Sf.
2. Prelegere practică în școala inv. C. Crețu.
3. Cuvânt de deschidere.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Reflexiuni asupra prelegerii.
6. Raportul biuoulului.
7. Raportul comisiei cenzurătoare.
8. Pertractarea rescriptului nr. 18/1904—5 al biuoulului central.
9. Discuțiuni asupra cestiunilor școlare.
10. Presentarea eventualelor operate.
11. Extragerea inv. morale la tem. din religie.
12. Propuneri și interpelări.
13. Fixarea proximei adunări.
14. Încheiere.

Șiria, la 14 Octombrie 1904.

A. Doboș,
president.

Desp. protop. B.-Ineu al Reun. inv. rom. dela școlile pop. conf. ort. din protop aradane I—III își va ținea conf. de toamnă Joi la 3 Noembrie a. c. st. n. în B.-Ineu, la care toți membri desp. și toți sprijinitorii învățământului popular sunt poftiți a participa.

PROGRAMA.

1. La 8 ore dim. asistare la chemarea Duhului Sânt.
 2. Prelegere din Geometrie în școala inv. P. Dârlea.
 3. Cuvânt de deschidere.
 4. Constatarea membrilor prezenți.
 5. Reflexiuni asupra prelegerii.
 6. Executarea concluzelor ad. gen. Nr. 18
 7. Raportul presidial
 8. Educațiunea națională disert. de G. Petrescu.
 9. Raportul cassarului bibliotecarului și controlorului.
 10. Propuneri și interpelări.
 11. Fixarea proximei ședințe.
- Autenticarea prot. și încheiere,
Boroșineu, la 22 Oct. 1904.

Pavel Dârlea,
președinte

— Convocare. În sensul §§-lor 25 și 27 din Statutele „Reunii învățătorilor din Archidieceza gr.-cat de Alba-Iulia și Făgăraș“ se convoacă Adunarea generală a Reuniunii la Blaj, pe zilele 4 și 5 Noembrie st. n. 1904, pe lângă următorul:

PROGRAM.

Ședința I.

Ordinea de zi.

1. La 7 ore a. m. participarea în corpore la serviciul divin în catedrala Metropoliei.
2. La 9 ore a. m. deschiderea adunării generale.
3. Constatarea membrilor prezenți.
4. Răportul comitetului central despre activitatea reuniunii în anul expirat.
5. Raportul cassarului.
6. Raportul bibliotecarului.
7. Raportul comitetului redacțional al organului reuniunii „Fosia Școlastică“.
8. Exmiterea comisianilor:
 - a) pentru examinarea raportului general;
 - b) pentru examinarea, rațiociniului pe anul 1903/4, și a proiectului de budget pe anul 1904/5.
 - c) pentru examinarea raportului comitetului redacțional.
9. Propuneri eventuale.

Ședința II.

Ordinea de zi.

1. Raportul comisianilor exmisse în ședința primă.
2. Discuțiune asupra temei: „Mijloacele cele mai acomodate, cu ajutorul cărora s'ar putea stabili bunăînțelegere între preot și învățător, pentruca prin aceasta să se dea un avânt îmbucurător educațiunii și instrucțiunii poporului nostru“.
3. Fixarea tezelor pedagogice științifice pentru proxima adunare generală.

4. Desbaterea propunerilor intrate la biroul central în sensul §. 29 litr. c. din statute.

5. Alegerea redactorului și a comitetului redacțional.

6. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal.

7. Închiderea adunării generale.

Blaj, din ședința biroului central ținută la 6 Septembrie 1904.

George Muntean,
președinte.

Petru Ungurean,
secretar I.

Bibliografie.

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic metrop. 1. *Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteaș*, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. *Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite*, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fileri. Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. *Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein*, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. *Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma*, în Schematismul arhiepiscopesc de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. *Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron*, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. *Vechile episcopii românești: a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Belgradului*, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. *Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovic*, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. *Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse*. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți să pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul spedându-se banii înaintea, — ori contra rambursă. 390—6

A apărut Nr. 1 și 2 din organul oficial al învățătorilor români gr.-or. *Reuniunea învățătorilor români dela școlile populare confesionale ortodoxe din protopresbiteratele Arad, Chișineu, Șiria, Boroșineu, Buteni, Radna și Hălmgău*. Organ periodic oficios elaborat din încredințarea comitetului reuniunii de Iosif Moldovan, vice-președinte. Edițiunea Reuniunii. Abonamentul 5 cor. pe an. Membrii reuniunii îl primesc gratuit având să supoarte numai spesele administrative de 1 cor. pe an.

ECONOMIE.

Arad, 19 Octobrie.

Expoziția de vite din Răhău.

Între trebile, ce se țin de cercul de lucrări al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“, se numără și ținerea (arangiarea) de expoziții de vite de prăsilă, împreunate cu împărțire de premii în bani. Scopul urmărit este: înaintarea economiei de vite. La asemenea expoziții se adună și material bun, dar și mai slab, se adună vite de soiuri ales și vite de soiuri de a doua mână; apoi vite ținute bine și vite ținute și mai așa: lucruri atârnaătoare dela priceperea, hărnicia și starea bună sau rea, în care se găsește stăpânul vitei trimise în expoziție. O înaintare în economia de vite este cu puțință numai atunci, dacă, în scopul prăsilii, ținem vite bune, de soiuri ales, cărora apoi le dăm și o îngrijire aleasă. În asemenea expoziții dată ne este puțință de a face asemănări (comparații) între ce este bun și între ce este slab. Aici

afiam pe proprietarii, cari în schimb au întregi ciurzi de vite slabe, se mulțumesc cu un număr mai mic de vite, care fiind de bun soi și fiind și bine îngrijite aduc venit îndoit și întreit mai mult cum îl are economul cu vitele cele dar de soiuri rău și și acesta lipsit de grijirea cuviincioasă. O bună îngrijire încapă îndoiială. se poate da cu mai ușor unui mai mic ca unui mai mare de vite. Vitele de soiuri slăbuț, mulțumesc toate că ele înșile mistuesc mult din fac economului mare învaluală, nu mulțumesc dobândă nici la lucrul câmpului la hrana casei și nici în bani, când este să le punem în vânzare. Expoziții mai au și aceea însămnătate, că economii să-și îmbie bunul privilegiu de a primi ștatură atât în ce privește alegerea și cât și cu privire la ținerea și preț (valorisarea) vitelor, și pe deasupra și econom pe lângă, că e laudat în obște, mai primește și premii (cinstiri) în bani pentru vitele sale. Mulțumită de tot soiul, aduse cu prisos de Reuniunea noastră agricolă, dela chiar întreprinderea ei pe altarul trebilor noastre economice gospodăria economilor noștri din comitatul Sibiu, a luat altă față.

Aceste știute e oare cum de știutele, că expoziția din Răhău, care a 14-a, ce Reuniunea agricolă aradână să se numere între cele bine reușite.

Comitetul aranjator local, în fruntea neobosiții Gerasim Carpenișan, not. G. Goța, primar, Nicolae Cărpinișan, și N. Floca, parohi, cu corpul învățătorilor cu toți membrii din reprezentanța comitatului politice și al celor bisericești, spre a se realiza reușita a expoziției, a ținut de sărbătoarea economică, și o sărbătoare culturale, încât adevărată hotărâre a luat ea la ziua ținerei expoziției, să se facă și să se pomposului edificiu școlar. Cu mari zidita școală, cinstite ar putea face comune cum este Răhăul, ci ori-cărui

Îndoita sărbătoare în mișcare a nu numai toată suflarea din Răhău, ci și ștea din întreg ținutul Șebesului-să. Duminică des de dimineață șirul trăsăturii și pâlcul de țaran, inundaseră drumurile duc din toate părțile spre Răhău. prim-sosiții a fost protopresbiterul Sebeș Medean cu numărăoasă suită din Sebeș săsesc, între cari și veteranul notar arad, fiul Răhăului, dl Ioan Oncescu și sa. Protopresbiterul tractual a fost înaintat de întreg poporul din Răhău, în frunte cu parohiul local, îmbrăcați în ornate. Să dumnezeiască a oficiat-o protopresbiterul asistat de parohiul Carpenișan, Floca și D. ear' cântările le-au executat corpul imitatoresc și cantorii din Răhău.

(Va urma.)

Comis

în bransa de coloniale cu praxă îndegată se acceptază.

Ofertele provăzute cu copii după tatele de serviciu, fotografie și indici pretensiunilor și cunoașterea de limbi adrese la

„Severmeana“

Societatea comercială pe acții Sebes.

INSERȚIUNI ȘI RECLAME.

Ma de fer și deosebite instrumente

a
raților Berta

(Berta-Testvérek)

ad, Andrásy-tér 3.

on 386.

Telefon 386.

bogat în fer și mărfuri de metal, în
instrumente, în *ferărit pentru mobile*
coș, cuptoare de fer de Nadrág și
de primul rang. Mașine (sparhert)
bucătării de Olanda elegante, specia-

litați pentru economia de casă, *dulapuri*
pentru gheață

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători.
Mopopol de vânzare a *coaselor de oțel Ba-*
rabás Béla și a pompelor de stropit contra
neronosporei pe lângă o garanță de 10 ani.
Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, pene-
țilurt și briciuri,

Deposit esclusiv »**AHOI.**

Pe seama ținuturilor sud-
ungare unicul deposit al lu-
strului de argint: VENUS
pentru cuptoare.

Comandele de provincie se efectuează pentru
prețurile ieftine de zi. 221

Se caută un candidat de avocat ro-
mân cu praxă bună.

Ofertele să se trimită la Dr. Gavriil
Cosma, avocat Beiuș (Belényes).

405-3

In binevoitoarea atențiune. Am
onoare a aduce la cunoștința on. public,
că începând cu 12 Octombrie îmi vînd mar-
fa cu prețuri esențial reduse. Cu distincă
stimă: *Nadler Lajos*, magazin de vestminte
de modă, bărbătești și femeiești Arad, Piața
Andrássy Nr. 16. 400

O domnișoară română, care posedă
limba germană și știe să propună pianul,
afără aplicare pe lângă condițiuni favorabile,
la o familie românească.

A se adresa la adm. «Tribunei». 398

BIUROU PENTRU CLĂDIRI.

Temesvár-Jozsefváros Kossut-utca 6 sz.

= STAMER VILMOS =

măiestru zidar și expertizor jurat
primește construirea de planuri pentru zidrie, a-
cordă consilii în ori-ce fel de afaceri de clădire,
conduce și supraveghează clădiri; reprezintă fa-
355 bricele cele mai capabile de concurs.

Un învățacel absolvat de școala industrială
este primit ca practicant.

Kőszeghy Sándor

tinichier.

Arad, Boros Béni-tér 16.

(Casa Vanicsek)

Primește tot felul de lucru de tinichea, (reparări de
apaduct) dela execuția cea mai simplă până la cea mai
artistică. Ori-ce reparație se face prompt și grabnic. 335

— *Lucru remarcabile de specialitate, prețuri culante.* —

TIPOGRAFIA

„TRIBUNA”

ARAD, Stsada Deák Ferencz Nr. 20.

Fiind arangiată din nou, bogat, cu literele cele mai moderne și cu rotațiune modernă, primește spre executare ori-ce lucrare
ce se ține de arta tipografică.

Broșuri, opuri, manuale, tabelării în ori-ce mărime, registre pentru bănci, invitații la petreceri și cununii,
plicuri, cap de scrisori, anunțuri funebre, cărți de vizită, etc. etc.

Executat cu gust fin, la timp și punctual, după sistemul cel mai nou.

Cerem și pe această cale binevoitorul sprigin al publicului românesc întru cât ar avea vr'o lucrare din cele mai sus
înșirate a trimite spre executare și a ne recomanda în cerc cât mai larg tipografia noastră.

Având în vedere și sacrificiile mari ce le pretinde ziarul nostru național, credem că va afla mai
iute răsunset acest anunț al nostru.

Telefon Nr. 502.

Condițiunea principală a

FRUMSEȚEI

este, ca fața și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

care este cu desăvârșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserii supărăcioși, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul **HAUER LAJOS.**

ARAD, Pécskai-ut.

287

Biuroul de arhitectură
al lui

BIRÓ ERNŐ, arhitect

— ARAD, Eötvös-utca 17 —

Pregătește ori-ce fel de planuri
și acceptază tot felul de lucru aparținător în sfera arhitecturii mai

217

înalte.

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechi
mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Clopoțel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

ARAD, Sabadság-tér 7. szám.

Nr. Telefonului 96.

Telefon Nr. 135.

GELLER I.

giuvaergiu.

Arad, Piața Andrassy Nr. 14.

Piaștul Hermann.

384

Deposit bogat de bijuterii, de obiecte veritabile de argint, precum și de oroloage de aur și argint.

Reparări și transformări în atelierul propriu.

BAZAR NOU!

MARFURI NOU!

CASĂ de MODĂ și TRUSOURI PENTRU DAME

Masztig Pál, Arad

ANDRÁSSY-TÉR 22 sz., față în față cu casa comitatului.

Au sosit mărfurile cele mai noi pentru femei și bărbați. — Mare asortiment

pâuze, șifon, rechisite de masă, mărfuri gata pentru dame și trusouri

Rugând on. public să binevoiască să cerceteze cât mai des prăvălia mea bogat asortată, rămân

cu stimă **MASZTIG PÁL**